

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 97/2023-14

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Miroslava Duriša a sudcov Ladislava Dudíša a Libora Duľu (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti maloletej sťažovateľky [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpenej zákonným zástupcom otcom [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], proti postupu Okresného súdu Piešťany v konaní vedenom pod sp. zn. 4 C 22/2021 takto

r o z h o d o l :

1. Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**
2. Žiadosti o ustanovenie právneho zástupcu **n e v y h o v u j e .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľky

1. Sťažovateľka sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 1. februára 2023 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie svojej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Piešťany (ďalej len „okresný súd“) v napadnutom konaní. Sťažovateľka navrhuje, aby ústavný súd prikázal okresnému súdu v napadnutom konaní konať bez zbytočných prietáhov, zákonného sudcu vylúčil z ďalšieho rozhodovania a priznal jej finančné zadostučinenie vo výške 7 000 eur. Vzhľadom na nedostatok peňažných prostriedkov sťažovateľka požiadala o ustanovenie právneho zástupcu v konaní pred ústavným súdom.

2. Z ústavnej sťažnosti vyplýva, že sťažovateľka podala na Okresnom súde Trnava 17. septembra 2020 žalobu o náhradu škody a náhradu nemajetkovej ujmy. Vec bola 17. júna 2021 postúpená okresnému súdu, kde je vedená pod sp. zn. 4 C 22/2021.

3. Sťažovateľka podala predsedovi okresného súdu sťažnosť na prietahy v konaní 10. decembra 2022, na ktorú reagoval vyjadrením z 11. januára 2022, konštatujúc, že nie je oprávnený bez

d'alšieho odňať vec zákonnému sudcovi, ktorý odmieta vo veci konať z dôvodov zákonnej prekážky a rozhodnúť o posúdení veci sťažovateľky ako takej, ktorá znesie odklad. Predmetným vyjadrením je podľa sťažovateľky len potvrdené, že zákonný sudca vo veci nekoná a konať nebude.

4. Od doručenia vyjadrenia sťažovateľky vo veci z 22. októbra 2021 okresný súd vo veci vôbec nekoná, nebolo nariadené žiadne pojednávanie napriek tomu, že sťažovateľka si žalobou uplatňuje škodu na zdraví s trvalými následkami a ujmu spôsobenú maloletému dieťaťu. Sťažovateľka žiada okresný súd, aby zaviazal žalovanú na preplatenie jej liečby, a preto ide o vec, ktorá neznesie odklad.

5. Pokiaľ zákonný sudca odôvodňuje svoj postup z dôvodu „*preventívnej ochrany zdravia*“, poukazujúc na § 3 ods. 1 písm. a) zákona č. 62/2020 Z. z. o niektorých mimoriadnych opatreniach v súvislosti so šírením nebezpečnej nákazlivej ľudskej choroby COVID-19 a v justícii a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 62/2020 Z. z.“) a § 1 ods. 1 a 2 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 24/2021 Z. z. o vykonávaní pojednávaní, hlavných pojednávaní a verejných zasadnutí v čase mimoriadnej situácie a núdzového stavu v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška č. 24/2021 Z. z.“), sťažovateľka zastáva názor, že okresnému súdu nič nebránilo, aby vo veci konal. V súvislosti s § 1 ods. 1 písm. p) vyhlášky č. 24/2021 Z. z. v čase mimoriadnej situácie alebo núdzového stavu sa vykonávajú pojednávania, hlavné pojednávania a verejné zasadnutia okrem iného aj v konaniach v civilnom sporovom konaní a v civilnom mimosporovom konaní, ak strany sporu alebo účastníci konania súhlasili s pojednávaním v ich neprítomnosti. Sťažovateľka uviedla, že okresným súdom nikdy nebola vyzvaná na vyjadrenie, či súhlasí s pojednávaním vo svojej neprítomnosti. Okrem uvedeného sťažovateľka poukázala na skutočnosť, že na ostatných všeobecných súdoch sa vedú súdne pojednávania.

II.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

6. Podstatou ústavnej sťažnosti je namietané porušenie práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov (čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru) postupom okresného súdu v napadnutom konaní, v ktorom sa sťažovateľka proti žalovanej ██████████ domáha zaplatenia náhrady škody a nemajetkovej ujmy z titulu škody na zdraví.

II.1. K namietanému porušeniu označených práv:

7. Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, podľa ktorej účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov, ako aj práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote v ich všeobecnom poňatí je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia príslušného štátneho orgánu (II. ÚS 26/95, I. ÚS 47/96, I. ÚS 55/97, I. ÚS 57/97, I. ÚS 10/98, I. ÚS 34/99, III. ÚS 20/00, II. ÚS 12/01, I. ÚS 89/02, I. ÚS 47/03, IV. ÚS 59/03, IV. ÚS 205/03, IV. ÚS 34/2020, IV. ÚS 77/2020, IV. ÚS 576/2020, IV. ÚS 610/2020).

8. Súčasťou rozhodovacej činnosti ústavného súdu súvisiacej s namietaným porušením základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy je aj právny názor, podľa ktorého nie každý zistený prieťah

v súdnom konaní má nevyhnutne za následok porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, resp. práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (I. ÚS 46/01, II. ÚS 57/01, I. ÚS 27/02, I. ÚS 66/02, III. ÚS 199/02, I. ÚS 61/03, I. ÚS 92/03, I. ÚS 154/03, I. ÚS 197/03, I. ÚS 35/04, I. ÚS 38/04, IV. ÚS 147/04, IV. ÚS 221/05, III. ÚS 372/09, IV. ÚS 34/2020, IV. ÚS 77/2020, IV. ÚS 576/2020, IV. ÚS 610/2020). Ojedinelá nečinnosť súdu, hoci aj v trvaní niekoľkých mesiacov, sama osebe ešte nemusí zakladať porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, resp. práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (I. ÚS 35/01, I. ÚS 42/01, III. ÚS 91/04, III. ÚS 59/05, III. ÚS 103/05, IV. ÚS 34/2020, IV. ÚS 77/2020, IV. ÚS 576/2020, IV. ÚS 610/2020). Na kratšie obdobia nečinnosti ústavný súd spravidla prihliada vtedy, keď sa vyskytli opakovane a zároveň významným spôsobom ovplyvnili dĺžku súdneho konania (I. ÚS 19/00, I. ÚS 39/00, I. ÚS 57/01).

9. V prípade, keď ústavný súd zistil, že charakter postupu všeobecného súdu sa nevyznačoval takými významnými prietáhmi, ktoré by bolo možné kvalifikovať ako zbytočné prietahy v zmysle čl. 48 ods. 2 ústavy, alebo konanie ako celok zodpovedá dobou svojho trvania času, v ktorom je možné jeho uzavretie spravidla očakávať [porov. rozsudky Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) vo veci Libanský proti Českej republike či Králiček proti Českej republike], nevyslovil porušenie základného práva zaručeného v tomto článku (II. ÚS 57/01, III. ÚS 30/03, IV. ÚS 110/04), prípadne návrhu buď nevyhovel (I. ÚS 11/00), alebo ho odmietol ako zjavne neopodstatnený (I. ÚS 17/01, I. ÚS 57/01, I. ÚS 27/02, III. ÚS 199/02, I. ÚS 197/03, I. ÚS 35/04, I. ÚS 38/04, IV. ÚS 221/05, III. ÚS 126/2010, I. ÚS 96/2011, IV. ÚS 34/2020, IV. ÚS 77/2020, IV. ÚS 576/2020, IV. ÚS 610/2020). Teda zjavná neopodstatnenosť sťažnosti namietajúcej porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy môže vyplývať aj z toho, že porušenie týchto práv sa namieta v takom konaní pred všeobecným súdom, resp. pred orgánom, ktorý je nositeľom verejnej moci, ktoré z hľadiska jeho druhu a povahy netrvá tak dlho, aby sa dalo vôbec uvažovať o zbytočných prietáhoch (II. ÚS 93/03, II. ÚS 177/04, IV. ÚS 343/04, III. ÚS 233/06, IV. ÚS 34/2020, IV. ÚS 77/2020, IV. ÚS 576/2020, IV. ÚS 610/2020).

10. Judikatúra ústavného súdu sa ustálila v tom, že otázka, či v konkrétnom prípade bolo porušené právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, sa skúma vždy s ohľadom na konkrétne okolnosti každého jednotlivého prípadu podľa týchto troch základných kritérií: zložitosť veci, správanie účastníka konania a postup súdu (I. ÚS 41/02, III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02, III. ÚS 142/03, III. ÚS 247/03, IV. ÚS 272/04). V súlade s judikatúrou ESLP ústavný súd prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (rozsudok ESLP vo veci Záborský a Šmáriková proti Slovenskej republike, I. ÚS 19/00, I. ÚS 54/02, II. ÚS 32/02, IV. ÚS 187/07).

11. Z obsahu podanej ústavnej sťažnosti vyplýva, že okresný súd vo veci koná od 17. júna 2021, keď mu bol spis postúpený z Okresného súdu Trnava, teda ku dňu podania ústavnej sťažnosti napadnuté konanie trvá 19 mesiacov. Vo veci sťažovateľky dosiaľ nebolo nariadené žiadne pojednávanie, posledné vyjadrenie sťažovateľky bolo okresnému súdu doručené 22. októbra 2021.

12. Ústavný súd zhodnotením už uvedených troch kritérií a s prihliadnutím na doterajšiu celkovú dĺžku konania konštatuje, že nemožno v napadnutom konaní uvažovať o takých prietáhoch, ktorých intenzita by po prípadnom prijatí ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie umožňovala ústavnému súdu dospieť k záveru o porušení sťažovateľkou označených práv. K uvedenému záveru ústavný súd

dospel aj s prihliadnutím na rozhodovacu prax a judikatúru ESLP v obdobných veciach, podľa ktorej dĺžka súdneho konania na jednom stupni v trvaní dvoch až troch rokov v závislosti od povahy veci nie je v rozpore s právom na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (napr. Humen proti Poľsku, rozsudok ESLP z 15. 10. 1999, body 58 a 69, Calvelli a Ciglio proti Taliansku, rozsudok ESLP zo 17. 1. 2002, body 64, 65 a 66, rovnako tak aj napr. IV. ÚS 34/2020, IV. ÚS 77/2020).

13. Je nepochybné, že k celkovej dĺžke konania prispela nepriaznivá epidemiologická situácia a spolu s ňou aj súvisiace opatrenia, ktoré narušili procesný chod konaní. Ústavný súd poznamenáva, že bezpochyby vážna pandémia COVID-19 nemôže byť univerzálnym dôvodom na nečinnosť súdov, a teda nepredstavuje zásadnú prekážku pre fungovanie súdnictva (III. ÚS 421/2020, III. ÚS 573/2021, III. ÚS 57/2022). Ústavný súd tiež konštatuje, že dĺžka súdneho konania by mala v „rozumnej miere“ zodpovedať intenzite faktorov, ktoré môžu konanie predlžovať (III. ÚS 49/01). V súlade s judikatúrou ESLP je ukončenie súdneho konania v primeranom čase základným ľudským právom (rozsudok ESLP z 29. 5. 1986 vo veci Deumeland proti Nemecku, sťažnosť č. 9384/81).

14. V rámci napadnutého konania došlo na území Slovenskej republiky k opakovanému vyhláseniu núdzového stavu (od 1. októbra 2020 do 14. mája 2021 a od 25. novembra 2021 do 22. februára 2022), ktorý mal vzhľadom na uvedené vplyv aj na uskutočňovanie pojednávania na všeobecných súdoch v obmedzenom rozsahu. Okresnému súdu však možno vyčítať nečinnosť v období od 23. februára 2022, keď došlo k ukončeniu núdzového stavu a okresný súd vo veci naďalej nekonal.

15. Ústavný súd aj vzhľadom na viaceré ústavné sťažnosti namietajúce porušenie totožných práv postupom okresného súdu z obdobných dôvodov považuje za potrebné vyjadriť sa k argumentácii zákonného sudcu v súvislosti s jeho odvolávaním sa na vykonávanie pojednávania len „v nevyhnutnom rozsahu“ [§ 3 ods. 1 písm. a) zákona č. 62/2020 Z. z.] a v ostatných veciach len pri tých, ktoré neznesú odklad [§ 1 ods. 2 vyhlášky č. 24/2021 Z. z.]. Ústavný súd zdôrazňuje, že výklad uvedených pojmov musí byť adekvátny aktuálnej pandemickej situácii, ktorá je vo svojich základných parametroch notoricky známou skutočnosťou informačne dostupnou z verejných zdrojov. Je teda zrejme, že výklad predmetných pojmov zodpovedajúci zásadnému odmietnutiu vykonať pojednávanie, hlavné pojednávanie a verejné zasadnutie, pokiaľ je pandemická situácia v konkrétnom regióne umiernená a zároveň je už vec podľa bežných kritérií na hodnotenie dĺžky konania prietahová, je formalistický a ústavne neudržateľný, prehlbujúci stav právnej neistoty účastníkov, ktorí sa na súd s cieľom zabezpečiť ochranu svojich práv obrátili.

16. Ústavný súd tiež konštatuje, že napriek tomu, že z § 1 ods. 2 vyhlášky č. 24/2021 Z. z. (kde je uvedené, že v čase mimoriadnej situácie alebo núdzového stavu možno vykonať pojednávanie, hlavné pojednávanie a verejné zasadnutie aj vtedy, ak ide o vec, ktorá neznesie odklad) je zrejme, že ponecháva na vôľu a úvahe súdu, čo považuje za vec, ktorá neznesie odklad, predmetná úvaha súdu však nesmie byť svojvoľná, ale musí zohľadňovať skutočnosť, že reštančnú vec (od dôjdenia na súd ubehlo obdobie viac ako jeden rok, pozn.) možno bez pochyb považovať za vec, ktorá neznesie odklad.

17. Ústavný súd v závere poznamenáva, že toto rozhodnutie nepredstavuje prekážku rozsúdenej veci a v prípade, že nečinnosť, resp. neefektívna činnosť okresného súdu bude pokračovať, sťažovateľke nič nebráni sa opätovne obrátiť s ústavnou sťažnosťou na ústavný súd.

18. Na základe uvedeného ústavný súd ústavnú sťažnosť sťažovateľky odmietol ako zjavne neopodstatnenú podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

II.2. K žiadosti o ustanovenie právneho zástupcu:

19. Pokiaľ ide o sťažovateľkinu žiadosť o ustanovenie právneho zástupcu, ústavný súd uvádza, že na to, aby o nej mohol rozhodnúť, musí najprv zistiť, či sú kumulatívne splnené tri podmienky, resp. predpoklady na ustanovenie právneho zástupcu v konaní pred ústavným súdom: (i) žiadosť o ustanovenie právneho zástupcu, (ii) majetkové pomery odôvodňujúce takúto žiadosť, (iii) nejde o zrejme bezúspešné uplatňovanie nároku na ochranu ústavnosti.

20. Ak ústavný súd z obsahu ústavnej sťažnosti a výsledku jej posúdenia zistí, že v danom prípade nie je daná právomoc ústavného súdu na jej prerokovanie, ústavná sťažnosť je oneskorená, neprípustná alebo zjavne neopodstatnená, znamená to, že ide o zrejme bezúspešné uplatňovanie nároku na ochranu ústavnosti, a teda že nie je splnený jeden z predpokladov ustanovenia právneho zástupcu v konaní pred ústavným súdom, v dôsledku čoho nemožno žiadosti o ustanovenie právneho zástupcu v konaní pred ústavným súdom vyhovieť.

21. V nadväznosti na uvedené ústavný súd dospel k záveru, že v danom prípade u sťažovateľky nie sú splnené podmienky na ustanovenie právneho zástupcu v konaní pred ústavným súdom. Z obsahu ústavnej sťažnosti a výsledku jej posúdenia ústavným súdom je zrejmé, že v danom prípade ide o zrejme bezúspešné uplatňovanie nároku na ochranu ústavnosti (m. m. III. ÚS 265/2014, III. ÚS 631/2017). Keďže nebol splnený jeden z predpokladov ustanovenia právneho zástupcu v konaní pred ústavným súdom, žiadosti sťažovateľky o ustanovenie právneho zástupcu ústavný súd nevyhovel (bod 2 výroku rozhodnutia).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 14. februára 2023

Miroslav Duriš
predseda senátu